

Dinc insanlara qarşı amansız hərbi cinayət

Ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəlində XX yüzillikdə ikinci dəfə müstəqilliyini bəyan etməsi Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyətidir. Müstəqilliyə, öz taleyimizin sahibi olmağa gədən yolumuz isə asan olmayıb. Bədxahlarımız bizə maneə olmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxıblar, min cür məkrli planlar qurublar.

Bu yolda faciələrə üz-ləşmişik, şəhidlər vermişik. Həmin faciələrdən birini də tarixin bu günündə - 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecədə yaşamışığı. O məşum gecədə Bakının küçələri şəhidlərin qanı ilə sulandı, qərənfillər ağladı. Artıq qanlı 20 Yanvar faciəsindən bizi 36 il ayırır. Ancaq 20 Yanvar tariximizin yalnız keç-dər deyil, həm də ləya-qət və milli qürur səhifəsidir.

Generalların xüsusi qəddarlıqla həyata keçirdikləri əməliyyat

İmperiya qüvvələrinin Bakıda törətdikləri məlum qırğınları sadəcə bir gecənin faciəsi kimi dəyərləndirmək doğru olmazdı. 1990-cı il yanvarın ortalarında SSRİ müdafiə və daxili işlər nazirliklərinin, habelə başqa xüsusi təyinatlı hərbi birləşmələrin 66 min nəfərdən çox əsgər və zabiti Bakı şəhərinə gətirilərək Qala və “Nasoslu” aerodromlarında, Respublika stadionunda, Salyan qışlasında (kazarmasında) yerləşdirilmişdi. O da təkzibolunmaz faktıdır ki, Azərbaycana göndərilən ordu hissələrinin tərkibinə Stavropoldan, Rostovdan, Krasnodardan səfərbər edilmiş erməni əsilli zabıt və əsgərlər, həmçinin hərbi məktəblərdə təhsil alan erməni kursantları da cəlb edilmişdi.

Bütün bunlar məkrli mətləblərdən xəbər verirdi. “Mülki və siyasi hüquqlar haqqında” 1966-cı il Beynəlxalq Aktın birinci bəndinə əsa-

sən, fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin Bakıda fəvqəladə vəziyyətin yanvarın 20-də saat 00-da tətbiq

edilməsinə baxmayaraq, qoşun hissələri yanvarın 19-da saat 21-dən etibarən ilk olaraq Türkan-Qala tərəfdən şəhərə yeridilib. “Bakı əməliyyatı”na rəhbərliyi birbaşa SSRİ müdafiə naziri Dmitri Yazov, SSRİ daxili işlər naziri Vadim Bakatin, SSRİ DTK sədrinin müavini Filip Babkov həyata keçiririblər. Fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi əhaliyə elan olunanadək hərbi qulluqçular 82 nəfəri amansızcasına qətlə yetirib, 20 nəfəri ölümcül yaralayıblar. Kütləvi insan qırğını törədildikdən sonra -yəni 20 yanvar 1990-cı il səhər saat 5.30-da radio vasitəsilə Bakı şəhər komendantı V.Dubinyak fəvqəladə vəziyyətin tətbiq edildiyi barədə rəsmi məlumatı efirə verib. Halbuki yanvarın 20-də saat 00-dan başlanmış hərbi əməliyyatlarda tanklardan və müxtəlif təyinatlı zirehli döyüş maşınlarından istifadə edilib, Xəzər Hərbi Donanmasına məxsus gəmilərdən şəhərə desant çıxarılıb. Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra isə yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində daha 21

20 Yanvar faciəsindən 36 il ötür

nəfər öldürülüb.

Bakı ilə paralel şəkildə, respublikanın bölgələrində də qırğınlar törədilib. Ümumilikdə Bakıda və respublikanın rayonlarında 147 nəfər qətlə yetirilib, 744 nəfər yaralanıb, 841 nəfər isə həbs olunub. Bu, dinc insanlara qarşı törədilən qanlı hərbi cinayət idi.

Heydər Əliyev xalqı tərk etmədi

Həmin dövrdə faciə yaşayan Azərbaycan tərk qalmışdı. Keçmiş ittifaq rəhbərliyi yerli kosmopolit məmurlarla birlikdə respublikamızın ətrafın-

da, sözün əsil mənasında, informasiya çəpəri çəkmişdi.

Belə ağır məqamda o dövrdə keçmiş ittifaqdakı bütün vəzifələrdən uzaqlaşdırılsa da, Moskvada yaşayan Heydər Əliyev bir milli müca-dilə nümunəsi ortaya qoydu. O, faciənin ertəsi günü hədə-qorxulara, təhdidlərə məhəl qoymayaraq ailə üzvləri ilə birlikdə Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gəlib və Bakıda baş verənlərlə bağlı informasiya blokadasını yarıb, bütün dünyaya bir sıra mesajlarını çatdırıb. Doğma xalqı ilə bir yerdə olduğunu bildirən Heydər Əliyev Azərbaycanda baş vermiş hadisələri hüquqa, demokratiyaya yabançı, humanizmə və respublikada elan olunmuş hüquqi dövlət quruculuğu prinsiplərinə zidd addım kimi dəyərləndirib və günahkarların cəzalandırılmasını tələb edib.

Faciəyə hüquqi-siyasi qiymət verilməsi

Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanın siyasi hakimiyyətində

müxtəlif qüvvələr təmsil olunsalar da, onların heç biri 20 Yanvar faciəsinə hüquqi-siyasi qiymət verməyib. 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə insanları meydanlara səsləyən “liderlər”in bir çoxu 1992-ci ilin yazında respublikada qeyri-qanuni yolla hakimiyyətə gələn AXC-”Müsavat” iqtidarında təmsil olunurdular. Təəccüblüdür ki, onlar da 20 Yanvar faciəsinə hüquqi-siyasi qiymət verilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etməyiblər.

Yalnız Heydər Əliyevin söyləri sayəsində 20 Yanvar faciəsi özünün hüquqi-siyasi qiymətini alıb. Onun təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi 20 Yanvar faciəsinə ilk siyasi qiymət verib. Bununla bağlı Naxçıvan MR Ali Məclisi 21 noyabr 1990-cı il tarixli qərar qəbul edib. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin 7 mart 1991-ci il tarixli sessiyasındakı çıxışı zamanı Heydər Əliyev bildirib ki, 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecədə ittifaq dövləti tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı hərbi təcavüz edilib. Heydər Əliyev 1993-cü ilin yayında xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinə qayıtdıqdan sonra Onun qətiyyətli siyasi iradəsinə uyğun olaraq 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı mühüm sənədlər imzalanıb. O cümlədən sabiq Prezident Heydər Əliyev 1994-cü il yanvar ayının 5-də 20 Yanvar faciəsinin dördüncü ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı fərman verib. Fərmanda Milli Məclisə tövsiyə olunurdu ki, faciəyə tam siyasi-hüquqi qiymət verilsin. Bunun ardınca isə 1994-cü il yanvarın 12-də dövlət komissiyasının geniş iclasında Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Milli Şurasının 1992-ci il 19 yanvar tarixli qərarını xatırladaraq

bu qərarda 20 Yanvar hadisələrinin əsl səbəblərinin açıqlanmadığını, həqiqi günahkarların aşkar edilmədiyini, iki il ərzində həmin qərarın özünü doğrultmadığını diqqətə çatdırıb. Heydər Əliyevin bu istiqamətdə gərgin əməyinin nəticəsi kimi, 1994-cü il mart ayının 29-da “1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında” adlı xüsusi qərar qəbul edilib. Bununla da Azərbaycan xalqının məruz qaldığı dəhşətli faciəyə siyasi-hüquqi qiymət verilib.

Tariximizdə əbədi qalacaq qələbələr

Bu gün Vətənin azadlığı uğrunda canlarını fəda etmiş şəhidlərimizin ruhu şaddır. Havadarlarının dəstəyinə arxalanan Ermənistan ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərindən başladığı işğalçılıq siyasətini üç onillik ərzində davam etdirməyə nail olub, ərazilərimizin 20 faizi işğal altında qalıb. Xalqımız bu işğal faktı ilə barışa bilməzdi və barışmadı da. 2003-cü ildə xalqın etimadını qazanaraq dövlət başçısı seçilən İlham Əliyevin hər bir qərarı, təşəbbüsü və addımı Azərbaycanı ərazilərimizin işğaldan azad olunmasına yaxınlaşdırırdı. Bütün istiqamətlərdə

qazanılan uğurların, əldə edilən nailiyyətlərin bir hədəfi var idi - işğal altında olan torpaqlarımızın düşməndən azad edilməsi və suverenliyimizin bərpası. 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlanan Vətən müharibəsi Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, xalqın birliyi və Ordumuzun gücü sayəsində Zəfərlə sona çatdı. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri 44 gün ərzində düşmənin ordusunu bütünlüklə kapitulyasiyaya məruz qoydu. Müharibənin nəticələrinə uyğun olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü hərbi-siyasi yolla təmin edildi.

2023-cü il sentyabrın 19-da başlayan antiterror tədbirləri də Azərbaycan Ordusunun gücünün və hərbiçilərimizin peşəkarlığının növbəti təzahürü oldu. Cəmi bir gün davam edən antiterror tədbirlərinin nəticəsi olaraq separatçılar ağ bayraq qaldırmaq məcburiyyətində qaldılar. 23 saatlıq antiterror tədbirləri nəticəsində ölkəmizin bütün ərazilərində suverenliyimiz tam bərpa edildi. Hazırda Xankəndi və Xocalı da daxil olmaqla ölkəmizin bütün ərazisində üçrəngli bayrağımız əzəmətlə dalğalanır. Şanlı zəfərlərimiz tariximizdə əbədi qalacaq!